

Omgivelser

En landsomfattende kampanje for å styrke folks medvirkning til en mer menneskelig by- og stedsutvikling

1. Situasjon og utfordring

- Hvordan kan lokalsamfunn trekke lasset sammen for å skape utvikling basert på bærekraft, deltakelse og stedets kvaliteter?

- Allgrønn OMGIVELSER vil over en treårsperiode gjennomføre forskjellige aktiviteter for å styrke demokratiet i steds- og byutvikling gjennom:

2. kurs og undervisning

3. å arrangere åpne plansmier (charretter)

4. å spre kunnskap via internet

5. å vise forbildene

- nettverk for stedsutvikling www.omgivelser.no

- forum for humanøkologi www.allgronn.org

ALLGRØNN – Parkveien 25 0250 Oslo post@allgronn.org

Leder av Allgrønn: Erling Okkenhaug

Deltakere i prosjektet: Audun Engh, Morten W. Krogstad, Dagfinn Eckhoff, Else Rønnevig, m.fl.

Prosjektet søker finansiering

1. Situasjon og utfordring

Hvordan kan lokalsamfunn trekke lasset sammen for å skape utvikling basert på bærekraft, deltakelse og stedets kvaliteter?

Det hender ofte i et lokalsamfunn at det lanseres prosjekter i regi av en allianse mellom utbyggere og folkevalgte, hvor det lenge før noen berørte aner noe om det, er lagt tunge føringer. På ett eller annet senere tidspunkt vil den lokale befolkning, hvis de er uenige, bli tvunget til å komme springende etter og improvisere motstand så godt de kan. Som regel er det allerede for sent. Her er noen eksempler:

Bjørvika m. "Barcode", Oslo

Son Havn

Tromsø sentrum

Drabantbyblokker i trehusbyen Risør

Private som ønsker å bygge og etablere virksomheter har selvsagt anledning til å utvikle sine planer uten offentlig innsyn. Men utbyggere er allerede i dag pliktige til å annonsere oppstart av reguleringsarbeid. Dette bør utvides til krav om å invitere lokalsamfunnet til innsyn og påvirkning. Kommuner bør også i større grad trekke lokalbefolkningen aktivt med i arealplanlegging på et tidlig tidspunkt.

Kritiske krefter blir nødt til å improvisere

Ofte blir fristene for å sette seg inn i større, kompliserte utbyggingsplaner for korte, og eventuelle skeptikere blir tvunget inn i hastverkspregede aksjoner. Når prosjekter lanseres, har planleggere og utbyggere i dag ofte et stort forsprang. De har også investert store beløp i en forventning om å få realisert sine planer. Det kan være gjennomført eiendomskjøp, eller det foreligger avtaler om eierskifter som kan legge tunge føringer på en sak. Kritiske krefter befinner seg regelmessig i en situasjon hvor de blir nødt til å improvisere og komme halsende etter ... hele veien frem til vedtak.

Motkrefter må organiseres

Dette gjør at eventuelle motkrefter må operasjonalisere sine synspunkter; deres uenighet må via protester, innsigelser og motforslag oppnå en viss styrke.

Skal demokratiet ha noen mulighet til eventuelt å korrigere eller avvise et prosjekt, må motkreftene også institusjonaliseres; de må hjemles i lovverket på en slik måte at de kan påvirke, forandre eller stanse prosjekter. Selv med dagens lovverk kan man styrke deltakelsen allerede i tidlige faser av prosjektutviklingen.

Vår tids krav om effektivitet og måloppnåelse gjør at vi nærmest ser ned på dem som sinker utviklingen ved å stille kritiske spørsmål om kvalitet og formål. Kritikerne er ofte naboer som blir beskyldt for å sikre egeninteresser ved å gå mot all utvikling ("alle andre steder, men bare ikke her"). Men i ettertid ser man ofte at slik motstand, der den har vunnet frem, har vært et gode for samfunnet. Det gjelder ikke minst mange stridigheter om riving av verneverdig bebyggelse.

Lokalt engasjement som kompetanse

Det lokale engasjement vil kunne styrke aktiv og allsidig tilnærming til planlegging. Flere hensyn enn de rent økonomiske ivaretas. Lokalt engasjement vil fremme tilhørighet til stedet og lokal stolthet. Man kan unngå en uønsket, hastverkspreget og fragmentert planlegging med forringelse av stedskvalitetene som resultat.

Også de folkevalgte og kommuneadministrasjonen trenger bedre kompetanse til å håndtere utbyggere og definere premisser for stedsutvikling.

Med økt innsikt i stedskvaliteter og deltakende prosesser blant folkevalgte, saksbehandlere og i lokalmiljøene, vil man legge grunnlaget for samarbeid i stedet for opprivende lokale konflikter.

Beboergrupper som i dag bruker sin energi på å stanse prosjekter, vil i stedet kunne gå inn i en aktiv rolle med å sette premisser for planleggingen og sikre at prosjektene tilfører lokalsamfunnet nye kvaliteter fremfor å undergrave dem man allerede har.

Miljøverndepartementet har nylig påpekt viktigheten av gode tettsteder og byer for å redusere bilavhengigheten og fremme bærekraft. Dette vil også være viktige lokale bidrag til å redusere klimautslipp. Skal våre tettsteder og byer oppleves av befolkningen som gode alternativer til et spredt, bilbasert boligmønster, må innbyggernes egne preferanser og kvalitetskrav sette premisser for stedsutviklingen.

For å møte disse utfordringer vil **Allgrønn OMGIVELSER** iverksette:

2. Kurs og undervisning

For lokale folkevalgte, kommuneadministrasjon, medlemmer av velforeninger og kulturminneorganisasjoner, representanter for lokalt kulturliv, presse, skole, vel, historielag og andre interesserte.

Dagskurs gjennomføres med følgende grunntemaer:

A. SITUASJONEN Trusler og utfordringer

- Om stedstap, prosesser, økologi og klima, økonomi, livskvalitet.

B. DE GODE EKSEMPLENE Løsninger, tiltak og resultater

- Metoder for medvirkning, forbildene og gevinstene.

C. HVA KAN VI SELV GJØRE Gruppearbeid om lokale forhold

- Deltakelse, beskrivelse av lokale særpreg, premisser og formidling,

Det skal utarbeides arbeidskompendier for bruk av disse kursene. Kursene vil kunne bli markedsført gjennom naturlige kanaler som Norges Velforbund, Fortidsminneforeningen, Grønn Hverdag ol. Stoffet kan også ved behov bearbeides for mindre og større arrangementer, som innlegg i andres møter og konferanser og som tiltak over flere dager.

Mer om idégrunnlaget for kursene – se vedlegg

3. Å arrangere åpne plansmier (charretter)

Et verksted for en ferdig plan

En åpen plansmie er noe langt mer enn idedugnader (workshops) og informasjonsmøter. Plansmien er en forpliktende prosess med et klart mål: I løpet av et ukelangt verksted skal det lages ferdig en plan for et fremtidig byområde. Både fagfolk, utbyggere, offentlige etater, frivillige organisasjoner og interesserte borgere inviteres til å delta.

Korreksjon i åpne møter

Først får man alle fakta, ønsker og målsettinger på bordet, deretter lages det utkast basert på de beste forslagene. Underveis korrigeres forslagene i åpne møter. Målet er, i løpet av en intensiv uke, å komme frem til et konkret planforslag som har bred støtte.

Se vedlegg 3 eller oppslag på www.plansmier.org

4. Å spre kunnskap via internett – Web 2

Internettsidene www.omgivelser.no har eksistert i 10 år og har fra fem til syv tusen unike treff per måned. Nettsidene har vært en oversikt over de siste 15 års aktiviteter i Allgrønn Omgivelser, og skal nå bygges om til å bli kjernen i kampanjen "OMGIVELSER". Vi skal:

Invitere til fordrag og kurs

Aktivt selge våre aktiviteter til målgruppene. Legge ut bredende materiale.

Vise de gode eksemplene

Vi har stor tilgang på forbilder fra vårt internasjonale nettverk. Bl.a. eksempler på NY URBANISME i USA.

Allgrønn TV

Ny teknologi muliggjør nå på enkelt vis å legge egenproduserte TV-innslag på nettet. Sommeren 2007 ble filmen vår om Risør og Flisvika-utbyggingen sett av 2000 seere. Ikke minst ble innslaget kommentert i lokalaviser, riksaviser og NRK TV. Vi legger nå på opp en egen tjeneste gjennom det engelske webselskapet Brightcove.

Allgrønn Bloggsentral (Internettsider for alle)

Allgrønn tar initiativ til bloggprosjekter der engasjerte deltakere i nettverket lett kan produsere sine egne hjemmesider. Nettsidene til Allgrønn blir en sentral for slik kommunikasjon. Se eksempelet: www.mer-lillesand.org gjennomført av lokalt engasjerte.

Være en informasjonsbank på nettet

Vi vil i prosjektet videreutvikle en internettbasert infomasjonsbank med veiledning for hvordan befolkningen kan skaffe seg oversikt over og innsikt i byutviklingssaker og få bistand fra uavhengige konsulenter.

Tilby introduksjon og oppfølging

Nettsidene skal være en nyttig referanse for våre brukere både før og etter at vi har gjennomført kurs og møter.

Meningsundersøkelser

Vi vil benytte ny teknologi for underskriftskampanjer og meningsundersøkelser.

Ny teknologi

Sidene skal etter hvert videreutvikles til web-2 formatet. Dette betyr større grad av interaktivitet og bruk av databaser.

5. Å vise forbildene

Brandevoort i Holland, New Urbanism

Poundbury i Dorset, Prince Charles' landsby

”Hundremeterbyen” – det etterspurte alternativet i stedsutviklingsdebatten

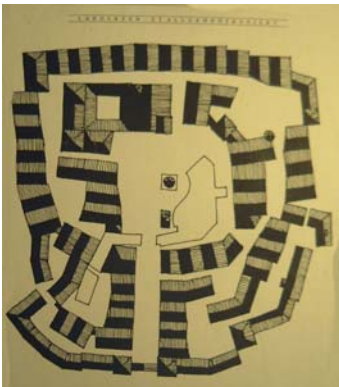
Må arkitektur være nyskapende og kontrasterende? Er man nødt til å finne opp kruttet hver eneste gang man skal bygge noe nytt? I mange sammenhenger kreves det at man opprettholder variasjon, skala og format. Særlig i enestående og egenartede bygningsmiljøer må man bestemme seg for hva som skal være en visuell fellesnevner. Innenfor bestemte rammer kan man gi frihet til å eksperimentere dersom man opprettholder den harmoni stedet har fra før.

”Hundremeterbyen” – en vesentlig løsning i et klimaperspektiv.

Norge har for mange byggefelt og drabantbyer uten en kjerne som inviterer til fellesskap. Vi foreslår å utvikle en modell for små tette landsbyer. De legges der det er behov for et torg med sosiale tilbud og aktiviteter, og i gangavstand fra boligene for å unngå unødig bilbruk.

Samarbeid om økologiske prinsipper

Allgrønn samarbeider med GAIA arkitekter om å utvikle kommunikasjon om økologisk tilnærming til arkitektur og stedsutvikling. Vi hjelper Gaia Oslo med å presentere sine budskap på internett. Se www.gaiaoslo.no

”Hundremeterbyen” som forbilde og ny samtidsarkitektur

Stildebatten har vært en avsporing for vellykket stedsutvikling. Vi ønsker å produsere teoretiske byplaner med bebyggelse tegnet av et mangfold av arkitekter. Vi vil vise at det ikke er noen nødvendig motsetning mellom moderne arkitektur og de kvalitetene vi finner i de beste historiske byer.

Hundremeterbyen, en teoretisk modell på 100x100 meter.
Design: Geir Olav Kuvaas

Poundbury i Dorset i Storbritannia og **Brandevoort i Holland** er bygde eksempler på steder som i vår tid benytter tradisjonelle byformingprinsipper. Vi er spente på å se disse bystrukturene også i et uttrykk fra vår tids visuelle verden.

6. Allgrønn Omgivelser, medspillere og referanser.

15 års engasjement for byer og steder.

I 1991 ble initiativ tatt til det faglige, uformelle nettverket Allgrønn. Gruppen har i femten år fungert som et frittstående forum for stedsutvikling og arkitektur. Gjennom hele 90-tallet var Allgrønn kjent som den toneangivende pådriveren for å endre bruken av Oslos sjøfront til noe annet enn lagring av containere. Allgrønn har siden starten deltatt og deltar i en rekke aksjoner og aktiviteter over hele landet for å bidra til respektfull utvikling av våre byer og tettsteder i et humanøkologisk perspektiv.

Se lenker på www.omgivelser.no

Medspillere

Folkeuniversitetet

Allgrønn har allerede avtale med Folkeuniversitetet for Midt-Norge som presenterer våre kurs og seminarer i sin katalog for 2008.

Internasjonalt nettverk

Vi har et omfattende internasjonalt nettverk. Bl.a. i organisasjoner initiert av HRH Prince Charles. Norge har behov for denne kunnskapen.

Andre norske miljøorganisasjoner

Vi samarbeider allerede med en rekke norske kultur- og miljøorganisasjoner og vil benytte dette nettverket der det er formålstjenlig.

Allgrønn forum for humanøkologi

Allgrønn er et nettverk for humanøkologi, Vi arbeider for å påvirke i sammenhengen mellom mennesker og deres naturlige, sosiale og skapte omgivelser.

En referanse:

Stortingsrepresentant og tidligere samferdsels- og justisminister Odd Einar Dørum (V):

"Dette er et spennende opplegg som jeg tror kan inspirere mange til viktig samfunnsinnsats. Jeg kjenner Erling Okkenhaug som en ærlig, kreativ person og borger som har mye å gi til andre. Han tror på menneskers skaperevne og vilje til å handle slik at det betyr en forskjell. Jeg anbefaler ham og kurs for lokalt engasjerte."

Mvh. **Odd Einar Dørum**

Fremdrift

Januar - April 2008: Utvikling av materiale for kurs og gjennomføring av fire pilotprosjekter for: Storby, småby, tettsted og grend. Filmopptak. Nettsidene bygges om til kampanjesider. Oppbygging av egen referansegruppe bestående av 5-8 ressurpersoner for prosjektet "Omgivelser" og det samme for "Hundremeterbyen".

April - August 2008: Ny gjennomgang av kurskonseptet basert på erfaringer fra pilotprosjektene. Tilpassing av stoffet på internett. Redigering av film for nettstedet. Invitere til kursopplegg for høsten 2008 og fremover.

August 2008 og videre ut 2010: Gjennomføring av kurs over hele landet og oppfølging av materialet. Arbeidsgruppen for Hundremeterbyen har resultater av sitt arbeide.

Måloppnåelse

Kurs

I løpet av treårsperioden skal vi gjennomføre minst 40 arrangementer rundt om i Norge fordelt på arenaene: Større byer, småbyer, tettsteder og bygder/grender.

Media

Vi vil sørge for å gjennomføre alle tiltak i samarbeid med lokal presse og forventer stor mediadekning. Vi har erfart at disse innsatsområdene har stor lokal interesse.

Politikk

Vårt budskap skal søkes forankret i de politiske partiers programmer frem til stortingsvalget 2009.

Internett

Nettstedet www.allgronn.org skal bli den vesentlige kanal for debatt om stedsutvikling i Norge.

Hundemeterbyen

I løpet av prosjektperioden skal det startes opp arbeid med å prosjektere Norges første "hundremeterby" etter mønster fra erfaringer i Nederland og England.

Nye relasjoner

Vi skal arbeide for å bringe nye fagfolk inn i stedutviklingsplanlegging; filosofer, sosiologer, psykologer, helsepersonell, kulturarbeidere og andre.

Samarbeid med prosjektet "TILSTEDE"

Aksjonen "Omgivelser" vil benytte elementer fra denne verktøykassen for samfunnsengasjement og utvikle synergier. En arena der aksjonsgrupper, ildsjeler og organisasjoner skal dele erfaringer, inspirere og motivere hverandre i kampen for fellesskapets verdier. Se www.tilstede.org

Idégrunnlag: Å skape steder som passer for mennesker

I debatten om moderne eller tradisjonell arkitektur drukner ofte engasjementet for stedet. Man er opptatt av arkitektur som objekt og ikke som del av en sammenheng. Arkitektur er blitt et virkemiddel for enkeltmenneskers "dristige" ego, i konflikt med vanlige folks interesser. Det er behov for noen samlende prinsipper som hever seg over drømmene ved tegnebrettet. Lenge før det utlyses noen arkitektkonkurranse eller vedtas bygging, må det foregå en lokal, demokratisk prosess der vesentlige formingsprinsipper bli drøftet. Dette for å unngå de konflikter som ofte oppstår i slike byggesaker, og dessuten for å beskytte byens eller stedets beboere mot planleggingsmessige og arkitektoniske overgrep man ikke skjønner konsekvensen av før det er for sent.

Hva slags formingsprinsipper?

For å sikre en god samfunnsdebatt om by- og stedsutvikling, er det viktig at man vet hvilke krefter som virker i spillet mellom politikere, forvaltningen, utbyggerinteressene og beboerne. Et overordnet, langsiktig planverk med forutsigbare føringer er av interesse for de fleste, men det er ikke alltid like lett å bestemme seg for hvor detaljert et slikt planverk bør være. Vi har tatt et utgangspunkt i hva Prinsen av Wales lanserte i boken "A Vision of Britain". Disse prinsippene har vært til god nytte i arbeidet med å etablere en operasjonell terminologi; ord og uttrykk som gjør det lettere for ulike profesjoner å samarbeide, og som inkluderer ikke-profesjonelle i planleggingsprosessen.

Prinsens ideer får nå støtte av den britiske regjeringen og av den britiske arkitektforeningen, RIBA, men i Norge blir han nærmest offisielt latterliggjort av arkitektstanden som en tilbakeskuende reaksjonær tulling. For oss er han bare en av mange kommentatorer til våre bygde omgivelser, både prominente arkitekter, litterater og institusjoner som har sett seg lei på resultatene av modernitetens forgapte beundring av alt som er nytt og annerledes.

Stedet

Formingsprinsippene må respektere og forholde seg til stedets karakter og ta hensyn til historie, geologi, transportveier, landskap og naturlige omgivelser. Prinsippene skal **styrke** egenart og følelse av tilhørighet og **hindre** sjelløse og opplevelseshvite prosjekter.

Stedets ulike ordener

Man nærmer seg stedet ved å registrere dets hovedkarakter gjennom et system som fanger opp og tydeliggjør dets landlige karakter, evt. det muligheter som fortettet sted – og den større byens ulike ordener av bygningstyper, gater og veier, som gir det større bybildet et lesbart ansikt. Dette vil **styrke** forståelse for stedenes ulike betingelser, begrensninger og muligheter – og i byene de ulike bydelers og enkeltbygningers relative betydning. Det gjør det **lettere** å lese og forstå stedet, og derved til å etablere tilhørighet.

Grenser

Man må etablere et klart skille mellom by og land, offentlige og private steder og uterom, og slik legge til rette for virksomheter som passer på det spesielle sted. **Styrk** utviklingen av trygge omgivelser og passende bruk av tilgjengelig areale. Man må **hindre** at det etableres brakkmark og ubrukelige områder som blir liggende i lange tider.

Varighet

Et planverk bør regulere gater og bygninger på en slik måte at de kan betjene mange ulike funksjoner i sin levetid. Det bør **styrke** formingsløsninger som har vist seg å være tilpasningsdyktige og har tålt forandringer. Det bør **hindre** kompliserte bygninger som er utformet for spesialiserte, kortsiktige funksjoner.

Det offentlige rom

Arbeid for en bredere forståelse for at kvaliteten på offentlige områder bestemmes av skilt- og designprogram, gatemøbler, armaturer, lysstolper og belysning er like viktig som utformingen av private rom, som følgelig må behandles som en del av et samstemt hele. **Styrk** harmoniske og lesbare offentlige områder. **Begrens** forstyrrende uorden og rot.

Fremkommelighet

En byform hvor bygninger og hus er tilgjengelig via et vidt forgrenet, samordnet gatenett, **styrker** tilgjengelighet og spredning av trafikken og **hindrer** ineffektivitet og knugende følelse av ufremkommelighet.

Verdiskaping

Gode formingsprinsipper **skaper** varige ekstraverdier; økonomiske, sosiale og miljømessige aktiva styrker langsiktige investeringer i bygninger, bygdesentra og byer og **motsetter** seg bygninger og steder som kan bli en belastning for fremtidige generasjoner.

Målestokk

Uansett hvor store eller små de er, vil både byer og bygninger oppleves i forhold til menneskets størrelse. Denne innsikt vil **styrke** etableringen av et bevisst forhold mellom beboerne og deres bygde omgivelser, og det vil **begrense eller dempe** opplevelse av å være kuert og føle seg fremmed.

Harmoni

Formgivning som slår an sin egen tone, men samtidig tar opp i seg den lokale byggeskikk og naturen på stedet, vil stimulere til forming av bygninger og byer hvis respektive deler og elementer stemmer seg til hverandre og respekterer den verdi som ligger i helheten. Det vil **styrke** en arkitektur som innordner seg og **begrense** bygde omgivelser som oppleves som forvirrende og trykkende.

Materialer

Formingsarbeid som, så langt det er mulig, baserer seg på materialer som finnes i området, velges med omhu for å sikre at de er solide og bestandige og vil eldes med skjønnhet. Dette vil **styrke** bebyggelse som uttrykker en naturlig tilhørighet på stedet og som lett lar seg reparere. Det vil **redusere** lange transportveier for materialer og antall hus med kort levetid.

Dekor

En formgivning som ikke bare er dekorativ og høyner husets kvalitet og skjønnhet, men også skaper en følelsmessig tilknytning som styrker både den personlige og den kulturelle forankring. Dekor, særlig strukturelle, dekorative uttrykk, **styrker** visuell identitet og oppmerksomhet, samt god håndverksmessig utførelse og kan også bidra til å **hindre** funksjonell anonymitet.

Godt håndverk

En god bygning, som er utført med stor omsorg og nøyaktighet, blir en verdifull referanse for byggmesteren og en gave til både byggherre og beboere. Et slikt hus vil kunne gi mange fremtidige generasjoner gode opplevelser. Det gode håndverk **styrker** produktenes levealder, til inspirasjon for generasjoner av nye håndverkere innen byggeskikk og byggekunst. Det **hindrer** lettvinde løsninger og lavkvalitets montasje-hus.

Lokalsamfunnet

Man må sørge for å involvere lokalsamfunnet på et tidlig tidspunkt i prosessen med å skape steder som kan utvikle en kultivert atmosfære. En slik prosess skal fange opp folks behov, ønsker og forhåpninger. Det lokale engasjement vil **styrke** en engasjert, allsidig tilnærming til planleggingen, fremme tilhørighet til stedet og lokal stolthet. Tilrettelegging for deltagelse kan **hindre** en uønsket, hastverkspreget og fragmentert planlegging med pinlige og ubehagelige omgivelser som resultat.

Beredskap hvor stedsutviklingen er i fare, temaer:

Ansvar for det offentlige rom

- sektorinteresser, veimyndigheter, kapitalkrefter
- kommunen for svak, miljøvernet for sent ute

Kvalitetskrav på stedets premisser – stedets egenart

- historie, landskap, bebyggelse, gatenett
- spesielt utfordrende for steder og byer med sjøfront

Analyse, vurdering og mål, mulighetsstudie

- innhenting og presentasjon av stedskunnskap
- nødvendig ledd i enhver planoppgave. Etterprøvnbarhet.
- kan vi kontrollere de valg man treffer i planen?

Vurdering og mål

- hvilken kunnskap er relevant?
- hvilke kvaliteter bør man bygge videre på?
- hva kan med hell forbedres?
- hvilke mål har man med arbeidet?

Mulighetsstudie – utprøving av mulige veier til målet

Lønnsomme kvaliteter i det offentlige rom

- stedskvaliteter: bebyggelsens rytme, skala, orientering.
- satsing på det offentlige rom – på gater, torg, sjøfront, landskap.

Det offentlige rom kan være attraktivt - investeringer som betaler seg.

Gatebelegg og møblering,

- rommenes størrelse og brukbarhet; bygninger kan være tiltalende vegger i rommet.

Dimensjoner på bebyggelse og tomtestørrelser

- som gir større valgfrihet i innhold og utvikling.

Byens innhold endrer seg

- mens gater og kvartaler er forholdsvis stabile og varige

Visualisering

- teknikker for tredimensjonal presentasjon av vurderinger og muligheter og konsekvenser

Lokalt samarbeid

- kommunen, lokalmiljøet, tiltakshaver – ideell modell er samarbeidets; i en arena hvor planer og ideer utvikles og presenteres, hvor konsekvensanalyser får konsekvenser, og hvor begge parter lytter.

Motekspertise - behov for å se alternativer og utfordre de vurderinger som er gjort

Vedlegg 3

Vi skal arrangere CHARRETTET eller: ÅPNE PLANSMIER

I andre land brukes "charrette" som navn på arbeidsmåten der alle parter samles til felles innsats for å komme til en konklusjon som flest mulig er enige om. "Charrette" er fransk og betyr egentlig en liten kjerre.

Høring gjennom byforming

Der er særlig i USA og England man de siste årene har laget planer for byutvikling på denne måten. I England kalles metoden "Enquiry by Design". Det kan oversettes til "høring gjennom byforming", med andre ord en prosess der offentlighetens rett til å påvirke planprosessen utøves ved direkte deltakelse i utarbeidelsen av planen.

Et verksted for en ferdig plan

Plansmien er med andre ord noe langt mer enn idedugnader og informasjonsmøter. Plansmien er en forpliktende prosess med et klart mål: I løpet av et ukelangt verksted skal det lages ferdig en plan for et fremtidig byområde. Både fagfolk, utbyggere, offentlige etater, frivillige organisasjoner og interesserte borgere inviteres til å delta.

Korreksjon i åpne møter

Først får man alle fakta, ønsker og målsettinger på bordet, deretter lages det utkast basert på de beste forslagene. Underveis korrigeres forslagene i åpne møter. Målet er å komme frem til et konkret planforslag som har bred støtte, og som kan bearbeides videre og fremmes.

Formgivere som vil lytte

Selve designarbeidet gjøres av en gruppe kompetente fagfolk. Disse bør være uavhengige av aktørene i prosjektet, men er villige til å lytte til alle parter og bli tittet over skulderen mens de arbeider.

Raskere til et mål som flere kan godta Det er mange fordeler ved plansmier fremfor konvensjonell planlegging: Det går raskere, man unngår at planleggingen blir styrt av bare en parts interesser, det sikres deltakelse og åpenhet, og man kan slippe runder med protester og klager mot prosjekter som ikke har tatt tilbørlig hensyn til alle parters interesser.

En åpen plansmie er ... <ul style="list-style-type: none"> - Av minst fire dagers varighet - En åpen prosess som involverer alle parter - En samarbeidsprosess med hyppige tilbakemeldinger fra partene - En prosess som skaper en gjennomførbar plan	Det er ikke ... <ul style="list-style-type: none"> - En en-dags workshop - En langvarig maratonprosess der alle parter er involvert i alt, hele tiden - En plan utformet av svært få som får konsekvenser for svært mange - En visjons-dugnad som ender i drømmer og ikke konkluderer i form av konkrete løsninger
---	--

Mye taler for at åpne plansmier bør bli en vanlig arbeidsform i en del tyngre plansaker i tettsteder

og i større byutviklingsaker. De betyr lokalt demokrati og bred deltagelse, mens arkitektkonkurranser i byplansaker ofte innebærer at viktige spørsmål om byens utforming delegeres til et lite fagmiljø (juryen og deltakerne).

Det har i januar 2008 vært gjennomført en åpen plansmie for Bjørvika i Oslo. Erfaringer herfra viser at slike deltagende prosesser med fordel kan gjennomføres for å sikre en mer helhetlig steds- og byplanlegging. Mer om resultatene fra Oslo på www.plansmier.org

Vedlegg 4

Vårt internasjonale nettverk

Allgrønn er sammen med våre norske partnere aktivt involvert i internasjonale nettverk som arbeider med de samme utfordringene.

Vi er tilknyttet to organisasjoner som arbeider med bærekraftig stedsutvikling, særlig planleggingen av nye levende, integrerte og fotgjengervennlige byområder:

CNU - Congress for New urbanism (US) Nettsted: www.cnu.org

CEU - Council for European Urbanism Nettsted: www.ceunet.org

Audun Engh er styremedlem i CEU med hovedansvar for den neste konferansen i Oslo 4.-16. september 2008 med tema "Climate Change and Urban Design". Her vil internasjonale eksperter, utbyggere og politikere diskutere hvordan vi kan bygge og utvikle byer slik at de bidrar minst mulig til klimautslipp.

Det mest omfattende samarbeidet har vi hatt med organisasjoner initiert av Prince Charles: **INTBAU**, International Network for Traditional Building, Architecture and Urbanism, er en internasjonal organisasjon med hovedkontor i London og avdelinger verden rundt (herunder INTBAU Scandinavia lokalisert til Oslo).

Nettsted: www.intbau.org

Prince Charles er INTBAUs beskytter ("Royal Patron"). Han engasjerer seg personlig i utviklingen av organisasjonen, bl.a. med taler og jevnlige middager i residensen Clarence House, dit han inviterer potensielle støttespillere og sponsorer, ikke minst fra bygge- og eiendomsbransjen internasjonalt. Flere kjente norske utbyggere og investorer har deltatt på disse middagene. Audun Engh har vært med på å planlegge disse arrangementene i Clarence House, han har arbeidet med å sette sammen den norske gjestelisten og selv vært deltaker.

Audun Engh og Erling Okkenhaug har de siste årene vært invitert til å delta på i alt fem samlinger for prinsens internasjonale medspillere innen arkitektur, stedsutvikling og bærekraft. Disse arrangementene har også omfattet personlige samtaler med Prince Charles der vi har informert ham om aktuelle norske prosjekter som vi har initiert og deltatt i.

Mye av Prince Charles' aktive engasjement innen stedsutvikling er kanalisert gjennom The Prince's Foundation for the Built Environment: Nettsted <http://www.princes-foundation.org/>

Prince's Foundation er et av prinsens mest omfattende prosjekter. Stiftelsen disponerer en stor bygning i Shoreditch, Øst-London, med 30-40 ansatte. De har en serie prosjekter, både innen undervisning, konferanser og konkrete byutviklingsprosjekter. Stiftelsen har de siste årene fått en rekke oppdrag med å planlegge nye byområder i Storbritannia, og er nå en sentral medarbeider i den britiske regjeringens prosjekt for å bygge en serie nye "Eco-Towns". De skal gjennom tett, flerfunksjonell utbygging i menneskelig skala (bl.a. uten høyhus) være forbilder for bærekraftig byutvikling og ny lovgivning på området.

Vi vil til slutt nevne at vi er engasjert i to internasjonale prosjekter som nå er under iverksetting, med finansiering på i alt 700.000 Euro fra EUs "Leonardo da Vince

Programme" for utvikling av Europas utdanningssystem. Audun Engh er prosjektleder for begge (ESUA, 2006-2008, og EDUAC, 2007-2009). Det er i alt mer enn 15 partnerorganisasjoner i 8 europeiske land

ESUA nettsted: www.esua.org

Hovedformålet med prosjektene er å utvikle et undervisningsprogram og en struktur for en ny type arkitektutdanning i Europa. Med mindre vekt på enkeltbygg og stil, og mer vekt på sammenheng, stedsutvikling, miljø, lokale byggematerialer og lokale tradisjoner innen byggeskikk og byforming.

Resultatene av ESUA vil bli presentert på CEU-kongressen som skal arrangeres i Oslo 14-16. september 2008. Audun Engh er leder for planleggingen av konferansen med Erling Okkenhaug som rådgiver innen temaene medvirkning og organisering på lokalplanet.

Aktiviteter på Island

Okkenhaug og Engh har også besøkt Reykjavik på Island to ganger i 2007 og holdt møter om stedsutvikling for lokale beboergrupper i Rekjavik Rådhus (mars) og under kulturfestivalen Reyvii på Nordens Hus (august).

BLI MED!